

Komputeryzacja Biblioteki Głównej

Komputeryzacja Biblioteki rozpoczęła się w roku 1989 od wprowadzenia elektronicznych źródeł informacji naukowej.

W roku 1988 pojawiła się w Polsce pierwsza medyczna baza bibliograficzna na nośnym nośniku komputerowym – CD-ROM. Baza pod nazwą MEDLINE zawierała dane o światowym piśmiennictwie medycznym od roku 1966, przeniesione na dysk laserowy z systemu MEDLARS, w którym dotychczas udostępniane były jedynie w trybie on-line. Pod koniec 1988 roku w Bibliotece Głównej zorganizowano wspólnie z firmą STRATUS z Poznania, przedstawicielem producenta SilverPlatter, prezentację tej bazy dla środowiska naukowego i bibliotekarskiego, a już w maju 1989 zorganizowano pojedyncze stanowisko komputerowe, umożliwiające korzystanie z baz bibliograficznych na CD-ROM. Duże zainteresowanie użytkowników szybką informacją bibliograficzną wymusiło zakupienie na początku 1991 roku kolejnego stanowiska do odczytu baz z CD-ROM. Uruchamianie kolejnych stanowisk komputerowych z czytnikami laserowymi wiązało się jednak z poważnymi kosztami, zaczęto więc poszukiwać innych rozwiązań.

W roku 1992 zbudowana została w Bibliotece Głównej pierwsza sieć lokalna, która umożliwiła równoczesne udostępnienie kilku baz z CD-ROM większej liczbie użytkowników, m.in. na terminalach w Czytelnii Naukowej. Wykorzystano do tego celu system CD Net Meridian z ośmioma napędami CD-ROM. Było to nowatorskie rozwiązanie w skali ogólnopolskiej i wzbudziło duże zainteresowanie środowiska bibliotekarskiego. W listopadzie 1992 r. Biblioteka Główna, wspólnie z firmą STRATUS i przy wsparciu finansowym firmy SilverPlatter, zorganizowała seminarium „Najnowsze metody udostępniania naukowej informacji medycznej w technologii CD-ROM”, w którym uczestniczyło 100 przedstawicieli bibliotek medycznych i instytucji naukowych z całej Polski.

Od 1994 roku w sieci lokalnej zaczęto udostępniać z serwera Novell NetWare bibliograficzne bazy polskie, między innymi tworzoną przez Bibliotekę Główną bazę bibliograficzną publikacji autorstwa pracowników Akademii Medycznej w Poznaniu, a następnie bazę „Polska Bibliografia Lekarska”, opracowywaną przez Główną Bibliotekę Lekarską w Warszawie i bazy Biblioteki Narodowej.

W roku 1994 do opracowania zbiorów wdrożony został system biblioteczny SOWA firmy SOKRATES z Poznania, użytkowany do końca roku 1997, w którym utworzona została baza katalogowa zawierająca 16.000 druków zwartych.

W końcu roku 1995 Biblioteka uzyskała łącze światłowodowe, co umożliwiło dostęp do zewnętrznej sieci komputerowej. Dzięki temu na przełomie lat 1995/1996 Biblioteka mogła brać udział w testach zintegrowanych systemów bibliotecznych ALEPH

i HORIZON, posadowionych na odległych serwerach, organizowanych przez Poznańską Fundację Bibliotek Naukowych przed wyborem i zakupem nowoczesnego systemu bibliotecznego dla poznańskich bibliotek naukowych.

Po uzyskaniu dostępu do Internetu zorganizowany został serwer WWW, dokonano instalacji urządzenia zewnętrznego Lanplex 2500, Biblioteka otrzymała konta poczty elektronicznej, z komputerów w pracowniach bibliotecznych można się było łączyć z całym światem.

W czerwcu 1996 roku Biblioteka Główna umieściła swoją witrynę w Internecie. Był to pierwszy serwer WWW polskiej biblioteki medycznej. Początkowo prezentowano z niego informacje ogólne o Bibliotece, charakterystykę zbiorów, listy prenumerowanych czasopism i wykazy dostępnych w Bibliotece baz danych, następnie zorganizowano komputerowy system usług, udostępniono własne bazy katalogowe oraz polskie i zagraniczne bazy bibliograficzne.

W roku 1997, po zakończeniu prac budowlanych, związanych z realizacją II etapu adaptacji budynku do potrzeb Biblioteki, powstały warunki do stworzenia odpowiednich pomieszczeń dla serwerów. Rozbudowana została wewnętrzna sieć komputerowa, zmieniono okablowanie strukturalne, przystosowując sieć do standardu 10 kb/s, wymieniony został serwer sieci lokalnej, zainstalowano serwer systemu ERL, który umożliwił udostępnienie baz bibliograficznych produkowanych przez firmę SilverPlatter w całej sieci komputerowej Akademii. Wyposażono również w instalację komputerową salę seminaryjną uzyskaną w wyniku prac adaptacyjnych.

W tym samym roku Biblioteka rozpoczęła przygotowania do wdrożenia zintegrowanego systemu HORIZON. Firma SOKRATES przy współpracy Biblioteki przygotowała program do konwersji danych katalogowych z systemu SOWA. Rozpoczęto instalację sprzętu komputerowego przekazywanego sukcesywnie przez Poznańską Fundację Bibliotek Naukowych. We wrześniu 1997 roku zorganizowano pracownię systemu HORIZON, w której do końca roku testowano moduł katalogowania. Na początku roku 1998 dokonano konwersji do systemu HORIZON opisów katalogowych sporządzonych w systemie SOWA. Do HORIZON'a przeniesiono również katalog czasopism, przygotowany w roku 1997 w formacie komputerowym USMARC, zawierający kompletne dane o zasobach czasopism zgromadzonych w Bibliotece Główniej. Równocześnie wprowadzono do systemu HORIZON elektroniczną kartotekę haseł przedmiotowych MeSH, uzupełnioną o terminy w języku polskim i rozpoczęto opracowywanie zbiorów z użyciem tego języka haseł przedmiotowych. W kolejnych miesiącach wdrożono moduł czasopism, moduł gromadzenia i moduł PAC (Public Access Catalog). W czerwcu 1998 uruchomiony został moduł wypożyczalni, co zakończyło proces wdrażania nowego systemu bibliotecznego. Praca w zintegrowanym systemie odbywa się na stacjach roboczych w pracowniach bibliotecznych, natomiast dane wprowadzane do systemu gromadzone są w bazach zainstalowanych na odległym serwerze systemu HORIZON.

Biblioteka Główna otrzymała łącznie z Poznańskiej Fundacji Bibliotek Naukowych 43 komputery IBM z systemem operacyjnym OS/2. Zgodnie z Projektem Automatyzacji Bibliotek Naukowych Środowiska Poznańskiego, przygotowanym w 1994 roku, cztery komputery systemu HORIZON zostały przekazane do dwóch filii Biblioteki Głównej i dwóch bibliotek wydziałowych. Zorganizowano 4 stanowiska komputerowe z dostępem do baz katalogowych w Czytelni Studenckiej, powiększono do 5 liczbę skomputeryzowanych stanowisk w Czytelni Naukowej, 4 komputery z dostępem do komputerowego katalogu ustawiono w holu Biblioteki, w sąsiedztwie Wypożyczalni. W następnych latach dokonano instalacji kilku kolejnych wersji systemu HORIZON, co związane było z koniecznością zmiany systemu operacyjnego na wszystkich komputerach na system Windows.

Po zakończeniu wdrażania systemu HORIZON zintensyfikowane zostały prace informatyczne związane z rozbudową witryny internetowej. Do baz bibliograficznych MEDLINE, CINAHL i EMBASE, udostępnianych w systemie ERL, dołączono *library holdings* – wirtualny zbiór informacji o lokalizacji czasopism w krajowych bibliotekach. Stworzono dostęp bezpośrednio z rekordów bibliograficznych tych baz do pełnych tekstów publikacji zamieszczonych w czasopismach, do których Biblioteka uzyskała dostęp on-line. Ze strony www udostępniono w sieci akademickiej ponad 2000 czasopism elektronicznych z prenumeraty, w ramach licencji konsorcjalnych oraz dostępnych bezpłatnie w Internecie. Zorganizowano dostęp do licencjonowanych baz bibliograficznych, udostępniono nieodpłatnie własne bazy bibliograficzne tworzone przez Bibliotekę. Oprócz bazy PUBLIKACJE, dokumentującej opublikowany dorobek naukowy pracowników Akademii od roku 1991, pojawiły się kolejne własne bazy bibliograficzne: DYSERTACJE – baza rozpraw doktorskich i habilitacyjnych od 1950 roku oraz PRACE MAGISTERSKIE – baza rejestrująca prace magisterskie Wydziału Nauk o Zdrowiu od roku 1976 (w przygotowaniu również prace magisterskie Wydziału Farmaceutycznego). Utworzono wirtualny serwis edukacyjny, zorganizowano dostęp do portali medycznych i serwerów towarzystw naukowych, zgromadzono informacje o katalogach on-line wszystkich polskich bibliotek i wielu medycznych bibliotek zagranicznych.

W roku 1998 zainstalowano w Bibliotece Głównej 3 modemy, umożliwiające uprawnionym użytkownikom korzystanie ze źródeł elektronicznych udostępnianych w sieci uczelnianej. Są one przeznaczone głównie dla pracowników tych zakładów, które nie mają jeszcze stałego dostępu do Internetu.

W roku 1999 dokonano unowocześnienia sprzętu komputerowego na stanowiskach w Czytelni Naukowej oraz wyposażono w 10 komputerów salę seminaryjną. Poprawiło to w znaczący sposób organizację zajęć dydaktycznych w Bibliotece Głównej. W latach 2001 i 2002 dokonano wymiany przestarzałych serwerów, aby zapewnić użytkownikom zewnętrznym bezawaryjny 24-godzinny dostęp do witryny internetowej Biblioteki.

We wrześniu 2002 roku Poznańska Fundacja Bibliotek Naukowych przekazała Bibliotece 12 nowych komputerów z przeznaczeniem na stacje robocze systemu HORIZON, które zastąpiły wyeksploatowany sprzęt, użytkowany od 1997 roku i umożliwiły instalację uaktualnionego oprogramowania systemu.

W związku z komputeryzacją pojawiła się w Bibliotece od 1991 roku nowa grupa pracowników – specjaliści z zakresu informatyki, którzy wspierali bibliotekarzy w procesie wdrażania elektronicznych systemów informacyjnych i bibliotecznych. W charakterze informatyków i programistów pracowały następujące osoby: Jan Bogusławski, mgr Magdalena Eichstet, mgr Jacek Głębocki, dr Marek Kamiński, Piotr Krzyżaniak, mgr Beata Pianowska, mgr Adam Raczyński, Tomasz Siwik i Mirosław Staśkiewicz.